

A SZEGEDI HALGAZDASÁG KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSÉNEK

LEHETŐSÉGEI

Alexay Zoltán
biológia-földrajz szakos hallgató

FÖLDTANI INTÉZET

Budapesten már hagyományossá vált az évenként megrendezésre kerülő Mezőgazdasági Kiállítás, amelyen a növénytermesztés és állattenyésztés kiváló eredményeit mutatják be az ország dolgozóinak. Az elmúlt években a Mezőgazdasági Kiállítás halászati nagydíját a Fehértói Halgazdaság nyerte el. Halai nagy elismerést váltottak ki, mind a látogatók, mind a szakemberek körében. Az újságok rámutattak arra, hogy a Fehértón tenyésztett pontyok minősége kiváló, sulyban is tulszárnyalják a hasonló koru más gazdaságokban halászott állatokat. 1959. áprilisában a Szegedi Halgazdaság jó munkájáért megkapta az élüzem címet is.

A napi sajtó cikkeiből tudjuk, hogy Fehértó halait exportra is szállítják, bővítik a gazdaság területét, stb. de egyéb helyen nem találunk adatokat a gazdaságra vonatkozóan.

Fehértó neve nemcsak a halat kedvelők és a mezőgazdaság ezen ágazatában foglalkozók előtt ismert, hanem a természettudósok körében is. Ezt a hírnevet Európa-szerte ismert és egyedülálló rezervátumának köszönheti. A halgazdaság és a rezervátum viszonya nem a legkielégítőbb, ugyanis éppen a gazdaság bővítése pusztulással fenyegeti a védett területet. Aktuális probléma tehát ennek a kérdésnek a tárgyalása is.

Dolgozatomban bővebben ismertetem a gazdaság természeti és gazdaságföldrajzi vonatkozásait, ezzel tölem telhetően pótolni igyekszem a szakirodalom eddigi hiányosságát.

A Fehértó természeti földrajza.

Ebben a fejezetben azokat a természetföldrajzi tényezőket ismertetem bővebben, amelyek lehetővé tették Fehértón a halgazdaság létesítését.

A Fehértó Szegedtől É-ÉNy-ra, 7-8 km. távolságra fekszik, Magyarország legnagyobb összefüggő szikes területe. Kiterjedése $14,1 \text{ km}^2 / 2.467 \text{ kh.}$ Legmélyebb pontja 80 m tengerszintfeletti magasságon fekszik. É-i és Ny-i pereme eléri a 85 m-t, míg D-en és K-en 82-83 m magasságra emelkedik. D-en és K-en a Tisza felé lejt a terület. A viziükör legnagyobb kiterjedésekor sem emelkedett a 81- m-es színvonal fölé, mélysége átlagosan 0,5 m volt, igen nagy évszakoktól függő ingadozással.⁴

Dr. MIHÁLTZ ISTVÁN egyetemi tanár földtani vizsgálatai szerint a Fehértó elgátolással keletkezett.

A területet a következő rétegek építik fel :

Szegedtől ÉNy-ra felső rétegében erősen humuszosodott lösz van a felszínen, egészen a Fehértó ÉNy-i pereméig, ahol a lösz fölé homok területült. Székhalomnál közbe ágyazódott homokbuckát mutattak ki. A homokot a szél halmazta fel, feltehetően a Würm II. utáni interstadiálisban, a Würm III.-ban a buckát befedte a lösz. Az így kialakult emelkedés gátolta el a Fehértó mélyedését, s megakadályozta a vadvizek szabad befolyását a Tisza felé. A tó területén a löszet vékony rétegben szikes-humuszos anyag borítja, a lösz felső rétege is szódásodott a szikes víz hatására. A lösz alatt agyag és homokos iszap rétegeket találunk, ezek alatt iszapos finomhomok is ismét homokos-iszap, ill. agyag van.

A tófenék talaja IV. osztályu szikes³.

A tó vizét a csapadék és a Duna-Tisza közti hátság vadvizei táplálják./ Összeszék, Mátraszék, Balástya szikes tavai stb./ vize szódás, uralgó ionok a Na^+ és CO_3 . A víz koncentrációja az egyes évszakokban nagyon különböző. Bővebb csapadék esetén kisebb a cc., szárazabb időjárás alkalmával erősen növekedik. A sók túlnyomó része $\text{Na}_2 \text{CO}_3$ és $\text{Na}_2 \text{HCO}_3$.

elég sok a clorid, kevés a szulfát.³

A régebbi térképek szerint a tóterület kisebb volt a mainál, egyes-
mási már vízzel borított részeken utak vezettek. A régi természetes lefo-
lyása idő során betemetődött, s csak az 1872-es csatornázás nyitotta meg
ismét vizei előtt az utat. Ekkor, miután a Fehértó erősen felduzzadt, s ve-
szélyessé vált Szegedre nézve, elkészítették a Fehértó-csatornát, amely a
Matyéren keresztül csatlakozik a Tiszához. A vadvizek és csapadék év-
szakoktól függően erősen ingadozó vizmagasságot biztosítottak. A terület
átlagos csapadéka 550 mm/év. A tóterületre lehullott csapadék 93 % a
elpárolog és beszivódik, tehát csak 7 % a jelentkezik többletként, ez is
főleg tavasszal és ősszel áll rendelkezésre. Ugyanigy a vadvizek mennyi-
sége is évszakoktól függően erősen változó, tavasszal és ősszel a tó-
medence színültig feltöltődött, nyáron viszont teljesen kiszáradt. Emiatt a
tó gazdasági hasznosításánál a megfelelő mennyiségű víz előteremtése
volt a legnagyobb probléma, mert egyéb természetföldrajzi adottságait te-
kintve minden téren kiválóan alkalmas halgazdaság létesítésére.⁴ Éppen
ezért a rövid természetföldrajzi ismertetés után külön kiemelem azokat a
tényezőket, amelyek az ilyen irányú hasznosítás szempontjából előnyösek.

Milyen területen lehet eredményesen termelő pontygazdaságot léte-
síteni? Erre a kérdésre Dr. Hankó Béla "Hal- és Halgazdaság" c. köny-
ve ad választ. Az alábbiakban felsorolom a kérdéses területtel szemben
támasztott követelményeket, s mellette párhuzamosan azt is, mennyiben
felel meg ezeknek természet földrajzilag a Fehértó.

Pontygazdaság létesítésére alkalmas az a nem túl értékes terület,
amely vízzel könnyen elárasztható, s nagy földmunkák végzésére nincs
szükség. A tavat nem szabad ásni, hanem duzzasztással kell elárasztá-
ni. A Fehértó ebből a szempontból alkalmas, mivel értéktelen szikes ter-
ület, természeti mélyedés, ahol csupán megfelelő gát- és csatornaháló-
zatot kellett kiépíteni. Szükséges, hogy a tófenék vizálló legyen, ennek
a követelménynek a Fehértó szintén megfelel, miután a löszön szikes-
humuszos agyag fekszik. A tavak feltöltéséhez jók a lassan folyó, finom-

hordaléku jól felmelegedő vizek. A zavaros zöldszínű víz sok planktoni tartalmaz, így kitűnően alkalmas a pontytenyésztésre. Hankó kiemeli, hogy azok a vizek, amelyekben természetes halállomány van, megfelelőek. Miután a Fehértó vizellátása elsősorban a Tiszából történik, a vízzel szemben támasztott igény is kielégített².

A gazdaság létesítése, fejlődése, a termelés és felhasználása.

Az előbbieket igazolják, hogy a tó halgazdaság létesítésére nagyon sok tekintetben megfelelt, mégis hosszú időn keresztül nem használták ki ezt a lehetőséget. Ennek fő oka a vízhiány volt.

A hasznosítás gondolata régen felvetődött, sok vita folyt erről illetékes helyeken. A város tisztában volt a terület gazdasági jelentőségével, de a különböző tervek kivitelezését közbejött nehézségek mindig megakadályozták. 1904-ben az aradi M. Kir. Kulturmérnöki Hivatal a tavat belvizraktározás céljaira akarta felhasználni, 1905-ben ugyanez a hivatal 200 kh-on halgazdaság létesítését javasolta.

Felvetődött az a gondolat is, hogy a tóterületet öntözött műrétté alakítják. A részletes terv kidolgozásakor azonban kiderült, hogy az öntözés mellett trágyázni is kellene, így a termelt széna ára nem fedezte volna az előállítási költségeket. Emiatt a javaslatot elvetették.

1909-ben egy bérlőcsoport halastavat kívánt létesíteni Fehértón. A terv megvalósítását az akadályozta meg, hogy a tó egyes egyes részei magánkézben voltak, s a tulajdonosok olyan magas árat kértek területükért, amit a város nem fizethetett meg. A bérletet kérők ragaszkodtak az egész tóhoz, így a hosszas tárgyalások kudarcra végződtek. Hasonló tervek vetődtek fel 1910-ben és 1911-ben is, de kivitelezésükre nem került sor.

1915-ben a csapadékos időjárás erősen felduzzasztotta a tó vizét, a halállomány szépen elszaporodott. A lehalásztást a város végeztette Sclutty Sándor városi főszámvevő irányításával. Jelentéseiből tudjuk, hogy a halászat kitűnő eredménnyel zárult. 1915-ben 12.000 kg, 1916-ban 63.737 kg halat fogtak. 1917-ben pontyivadékokat eresztettek a tóba, s így ez az év 180.

még gazdagabb halászsákmányt eredményezett. Összesen 131.311 kg. halat fogtak ki, a városnak ebből 115.736 K. tiszta jövedelme származott. 1913-ban a szárazság miatt kipusztult az állomány, de az előző évek eredményei gyakorlatilag bebizonyították, hogy megfelelő munkálatokkal és szakszerű kezeléssel a Fehértón kitűnően jövedelmező halgazdaságot lehetne létesíteni, -- egyedül a vizellátás folyamatosságát kell ehhez biztosítani⁴

A tapasztalatok ellenére sem történtek lépések a gazdaság megrementésére, a tó maradt az, ami eddig volt -- a madarak kitűnő lészkelő-területe és sovány juhlegelő. A szikes talajon dusabban csak a sziki káka /*Bolboschoenus maritimus*/ élt, ezt a lakosság gyenge korában takarmánynak kaszálta le, fejlettebb korában mint tüzelőt használta fel. Az álljuhcsenkezzel /*Festuca pseudovina*/ borított területek juh legeltetésére voltak alkalmasak, s ebben ki is merült a tó gazdasági hasznosításának minden lehetősége.

1925-ben ismét tárgyalták a halgazdaság létesítésének kérdését, de eredményre ez sem vezetett. A Magyar Városok Monográfiája című sorozat Szegedről készült kötetében olyan adat van, amely a haltenyésztés kezdeteit 1927-re teszi, ez bizonyítja azt, hogy a kérdés továbbra is napirenden volt. A tenyésztési kísérlet -- a könyv szerint -- sikertelenül végződött, az állomány gyenge volt, kipusztult a sziksós vízben⁵.

IMRÉDI MOLNÁR BÉLA 1929-ben írt dolgozatában azt javasolta, hogy a vízhiányt artézikutak furásával küzdjék le, így biztosítják a szükséges vizmagasságot a tóban, miután a csapadékvíz ehhez nem elég⁴.

1931-ben rizstermeléssel kísérleteztek Fehértón, 30 kh. területen folytak a kísérletek, amelyek teljes kudarccal végződtek, mert a rizs a ki-
kelés után kipusztult az erősen szódás-sós talajban. Ez a sikertelen próbálkozás ismét igazolta azt, hogy a tómedencében a növénytermesztés nem oldható meg gazdaságosan. Tógazdaság létesítésére viszont a legrosszabb szikések is felhasználhatók, azok is amelyeket nem lehet javítással mezőgazdasági művelésre alkalmassá tenni. Tehát egyre biztosabbá vált, hogy a

tó hasznosításának kérdésében ezt a megoldást lehet csak választani.

Mint az előzőekben többször említettem, a halgazdaság létesítését főleg a vízhiány akadályozta meg.

1932-ben ez a nehézség megszűnt, ugyanis Szeged környékének vízrendezése során a Szegedi Ármentesítő Társulat a Fehértón vezetete keresztül belvizlevezető főcsatornáját, az u.n. Algyői-főcsatornát, így lehetővé vált a tavak vízzel való megtöltése részben az összegyűjtött belvizekből, részben a Tiszából.

A Szegedi Halgazdaság terveit az Országos Halászati Felügyelőség szaktanácsait figyelembevéve a Szegedi Ármentesítő Társulat főmérnöke, H. Papp István készítette.

A gazdaság létesítése 400 P/kh. befektetést kívánt. A város erre a célra fordított munkanélküliség leküzdésére adott 200.000 P. állami segélyt és 250.000 P-t a város pénztárából.⁷

A társadalom beavatkozása következtében megváltozott a tó természetföldrajzi képe. Emiatt 1933-ban védetté nyilvánítottak 350 kh-at az ősi szikesből, hogy itt az egyedülálló fajösszetételű széki madárvilág az eredeti viszonyokat találja meg. A gazdaság bővítésével egyre inkább megszűnnek a fészkelési lehetőségek. 1958-ban a jellemző fajokból egy sem költött itt az állandó vízborítás és az erősen elszaporodó *Bolboschoenus maritimus* miatt. Ezek a fajok ugyanis a kopár száraz területeket kedvelik fészkeléskor. A rezervátum 1960-ban végleg megszűnt, területén halastavak épültek.¹

1933-ban fejeződtek be a gazdaság építési munkálatai, még ebben az évben fel is töltötték a tavakat s megindult a termelés. A gazdaság ekkor 9 tóból állt, összterülete 910 kh volt, a tavakhoz 26 telettétőmedencét építettek. /Lásd térkép./

Tavak száma	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
Terület kh.-ban	165	185	240	210	48	21	21	3	12

A telettetőket 5 artézikut látta el vízzel, hozamuk összesen 103/1/sec volt. A telettetőkbe való vezetés előtt a vizet hűtőtóba tárolták itt elillantak a kénes gázok és emelkedett a viz elnyelt oxitén tartalma. Ma már az artézikutak vize nem elég a telettetők ellátására, így ezeket is a Tisza vizéből ill. a belvizekből töltik fel. Az artézi kutak csak a telep ivóvízzel való ellátását biztosítják.

1933-ban a rossz időjárás és a kezdeti nehézségek ellenére is több mint 1.000 q halat termelt a gazdaság. Továbbiakban az első évtizedben - átlag 1.800-2.500 q/év volt a termelés. 1942-ben beállították tenyésztési célokra a X-es tavat, ennek területe 190 kh.

A háboruban súlyos károk érték a gazdaságot, a zsilipeket felrobbantották, állománya kipusztult. A felszabadulás után helyreállították a csatornahálózatot, a tavakat újra telepítették és megkezdődött a termelés.

1919-ben az állam vette át a vérostól a gazdaság kezelését. Ebben az évben jelentősen bővítették területét, elkészült a XI-es 340 kh-as tó. 1943-49-ben épült a Majsai-csatorna, rendeltetése a tótól ÉNy-ra eső területek belvizeinek levezetése. 1950/52-ben a telettetőmedencék számát 33-ra emelék, 1959-ben két új telettetőmedence készült.

Jelenleg a gazdaság összterülete 1.440 kh, 11 tóból és 35 telettetőből áll. Két üzemegység tartozik hozzá. A Péteri és Kelebiai Gazdaság. Ezekkel együtt 2.210 kh a tavak területe. /Péteri üzemegység 329 kh, homoktälajon létesült, a Kelebiai gazdaság talaja tözeges homok, területe 373 kh/ A 2.300 kh-as Hortobágyi Halgazdaság után Fehértón van az ország második legnagyobb tógazdasága.⁹

Fehértóra vonatkozó termelési adatok :

Év	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Term. q-ban	1627	2507	2419	3956	3572	4097	4920	6995

Év	1958	1959.
Term. q-ban	6120	7200

/Az adatok bruttótermést fejeznek ki lehelyezett hal és hozam együttesen/ 1959-ben a holdankénti átlag 5 q volt./bruttótermés/ A termésből 5000 q került piacra, ebből 20 % -ot exportálnak az NDK-ba, Csehszlovákiába és Olaszországba. Pl. 1959-ben novemberig a csehek és németek 1500 q halat vettek át. Az exportra szállítás különleges vagonokban, élve történik. A vagonirozást a szatymazi vasútállomáson végzik. Belföldön Szegedre, Budapestre, Kecskemétre és néha bajára szállít a gazdaság pontyokat. A szállítás a lehalászástól - októbertől- május 15-ig tart.⁶

1960-ban ismét növelték a tavak területét. Két összesen 860 kh-as tavat csatoltak a gazdasághoz, ezek a rezervátum felé épültek. A VII-es tóban 8 új teletető készül, az épülő tavak mellett 40 db-ot létesítenek. Távolabbi tervek szerint a Sándorfalva- Algyői -főcsatorna -Sövényházi gát által bezárt területen, az u.n. Fertői részeken 1.200 kh-on és ezzel szemben az u.n. Baktói-Fertőn 300 kh-on építenek halastavakat. Ennek megvalósítására az ötéves tervben kerül sor. Ezután a gazdaság területre üzemegységekkel együtt 6.070 kh. lesz. A terület növelése mellett a több termelés érdekében a tenyésztési eljárások tökéletesítésére is nagy gondot fordítanak. Egyre több tenyészanyagot kezelnek hypofízis oltással, ez az erősebb fejlettebb ivadék kitenyésztését célozza, ami maga után vonja azt, hogy a későbbiek során a kallódási % kisebb lesz. A tavak vizének pH-ja 7,6 - 7,8 tehát gyengén lúgos. A beömlő vadvizek pH-ja 8,5-9, a Tisza vize viszont savanyú. A két vízfajta keveredéséből adódik az előző gyengén lúgos kémhatású víz. A tavakban 70-80 cm, a teletetőkben 120-130 cm a vízmagasság. A szükséges vízmenyiségel a csapadék és a Tisza biztosítják. Az időjárástól függően erősen ingadozik a Tiszából felhasznált víz mennyisége, átlagosan 10 mill. m³/év. Magasvizkor köz-

vetlenül kerül az Algyői-főcsatornába, innen szivattyu emeli a gazdaság területére. Kisvízkor kétfős emelést alkalmaznak, ekkor a Tiszából is szivattyuzni kell a vizet. A vadvizek főleg tavasszal jelentősek, esetenként a gazdaság teljesen fel tudja tölteni tavait, legtöbbször azonban még tavasszal sem kapja meg természetes uton az elegendő vízmennyiséget. A vadvizekkel kapcsolatban újabb nehézségek merültek fel. Tasnádi Róbert üzemegység vezető kutatásai során megállapította, hogy a 8-9-9 pH-ju vadvizek közvetve káros hatásúak. A lúgos vízben a szerves anyagok, hínár stb. bőséges NH_3 képződés mellett bomlanak le, ugyanakkor ebben a környezetben az NH_3 hatása mérgezőbb a halakra. Emiatt tervezik, hogy a vadvizeket akkor sem fogja felhasználni a gazdaság, ha bőségesen állnak rendelkezésre, s ezután csak a Tiszából szivattyuzott vízzel fogja feltölteni tavait. Így kiküszöbölik a mérgező mennyiségű NH_3 keletkezésének lehetőségét. A kérdés még nem teljesen tisztázott, minden esetre, ha az előbbi álláspont bizonyul helyesnek, jelentősen meg fogja növekedni a Tiszából felhasználásra kerülő víz mennyisége.

Az Algyői-szivattyutelep nem a gazdasághoz tartozik. Az un. halastói-szivattyu az I. tó ÉK-i sarkánál még 1932-ben épült, LANG DIESEL típusú, teljesítménye 900 l/sec. A gazdaság területén 4 Csepel Diesel motorral hajtott DIMPT szivattyu üzemel 500 l/sec. egyenkénti teljesítménnyel. A kádak, szállítókoszik töltésére a kis Hortobágy SP. szivattyukat használják, ezekből 6 db. áll a gazdaság rendelkezésére.

A tavak körüli csatorna- és zsiliprendszer segítségével a szükséghez mérten szabályozni lehet a víz magasságát. A töltések a helyszínen található szikes földből épültek, ez a vízben felpuhul és a hulladék könnyen elhordja. Éppen ezért vesszőfonással, náddal védik a töltések oldalát.

A teleltetőmedencék 12-30 m x 25-50 m méterűek. Nyáron szárazon állanak, lehalászástól az elszállításig ezekben raktározzák a halakat. A teleltetőkben állandó a vízcsere, ezáltal biztosítják a halak szá-

mára a megfelelő mennyiségű oxigént. A lefolyó rendszer kettős, más csatornába kerül a víz akkor, ha csak az állandó vízcsere folyik, s más csatornába akkor, ha teljesen le akarják csapolni a tavat.

A főcsatornák hossza a gazdaság területén : az Algyői-főcsatorna 6 km, a Majsai-főcsatorna 3 km. Az Algyői főcsatormán két duzzasztó van elhelyezve az egyik a III-as a másik a IV-es tónál. A tavak felesleges vizét a Fehértó-csatornán és a Matyéren keresztül vezetik le a Tiszába.

Tenyésztési eljárások.

A gazdaság főleg pontyot /*Cyprinus carpio*/ tenyészt, ennek mindhárom fajtáját, a tükör-, és bőrpontyot. Kissebb mennyiségben harcsát /*Silurus glanis*/, süllőt /*Lucioperca sandra*/ és compót /*Tinca vulgaris*/ is tenyésztnek. A süllő és harcsa 60-60 q-t tesznek ki évente, a compó még ennél is kevesebb, főleg Olaszországba exportálják. A harcsa és a süllő a tavakban levő u.n. szeméthalat fogyasztják el. Helytelen az a felfogás, hogy azért tartják a ragadózókat, hogy ezek a pontyot zavarják és emiatt az nagyobb étvágyal eszik.

Az év során végzett munkálatok a következők :

Tavasszal a tenyészanyagot, az ivadékokat és anyákat kihelyezik a tavakba. Tenyészhal a kétnyaras ponty, ivadék az egy nyaras/10 dkg-os/hal. A kihelyezésnél meghatározott terv szerint járnak el. Májustól kezdve rendszeresen etetik az állatokat, addig csak természetes táplálékot fogyasztanak. A megfelelő planktonképződés elősegítésére a tavakat rendszeresen trágyázzák. Ehhez meszet, szuperfoszfátot és sertés trágyát használnak. A sertés trágya nem közvetlen haeletés céljait szolgálja, hanem a bomlásakor termelődő széndioxiddal elősegíti az algaképződést. A gazdaság vizében élő planktonikus szervezetek között gyakoriak a kandicsrákok /Cyclopszok/ a sarlós vizibolha /*Bosmina longirostris*/ a kerekférgek / Rotatoria/ és algák. Magasabbrendűek közül legjelentősebb haltáplálék a Tubifex és Chironomus lárva.

A mesterséges etetés májustól szeptember végéig tart. Ehhez rozsot,

kukoricát, lucernamag alját, ocsut stb. használnak fel. Évente kb. 120-150 vagon takarmányt etetnek meg a gazdaságban. /Ez a mennyiség keményítőre átszámított teljes értékben van megadva, a bruttó mennyiség 200 vagon /év is lehet/ A takarmányok értékét kukoricához viszonyítják s tengeri értékben adják meg Tengeri érték : 4.5 kg kukorica 1 kg hallus. Erre számítják át a többi takarmányt is. Pl.

Kukorica :	1
árpa :	0.9
korpa :	0.5
rozs, buza :	0.9 stb.

Jelenleg a 215 Ft/ q 78 kg. keményítőérték alapon történik a takarmányérték átszámítása./ : 1 q kukorica keményítőértéke 78 kg. ez 215 Ft.al/

Takarmányozással addig lehet emelni a hozamot, amíg a természetes haltáplálék ezt megengedi, ugyanis a természetes takarmány mennyisége szabja meg a mesterséges takarmány értékesítését.

Felhírtón a tavak természetes hozama 180-200 kg/kh/ : 1 tó ennyi hallust ad kh-ként takarmányozás nélkül / A természetes hozam/kh. kiszámítható a lehalászás eredményéből és a feletetett takarmány mennyiségéből. A természetes hozamot ismerve kiszámítható az ezen felül termelni szándékoltt hallus előállításához szükséges takarmánymennyiség.

Etetés előtt az eleséget mérlegedik, ellenőrzik az előzőleg kitett takarmány felvételét és ehhez mérik a kihelyezendő adagot. A tóba hintés előtt 24 óráig áztatják, az u.n. áztatókádokban, ezután csónakokkal az etetőkarók mellé szállítják és itt vízbeszorják. A karók mellett ellenőrizni lehet a felvételt is.

Ősszel októbertől kezdődik a lehalászás. A tavakról zsilipeken keresztül fokozatosan eresztik le a vizet. A halak az u.n. halágycsónokban a tó alján levő mélyebb árkokban gyűlnek össze, innen kerítőhálós hálókkal partra öleik. Szákokkal kimerítik, kosárba rakják és a válogatóasztalra viszik a halakat, ahol osztályozás alá kerülnek.

- I. oszt. : 1.5 kg.
- II. oszt. : 1- 1.5 kg.
- III. oszt. : 0.6- 1 kg.
- IV. oszt. : 0.4 - 0.6 kg.

Válogatás után lemérve a teletetőkbe szállítják és osztályok szerint helyezik el a halakat. Egy teletetőmedencében 80-100 q hal kerül, emiatt van szükség az állandó vízcsereére./1.000 db. halra számítva 11/sec. vízcsereélődés szükséges./A szállítás gazdasági vasuton, tartálykocsikban történik, a teletetők ugyanis a gazdasági épületek közvetlen szomszédságában vannak. A tartálykocsikból szákokkal kimerik és vászonnal bélelt csuzdán a tóba csusztatják a halakat ./A teletetőkben összesen 2.500-2.600 q halat tudnak elhelyezni, a többit a VIII. és IX. tóba szállítják. A halak télen nem táplálkoznak, emiatt 4-5 %-os súlycsökkenéssel kell számolni. A teletetőkben az I. és II. osztályiak piacra kerülnek, s innen kerül tavasszal szállításra a tenyészsanyag /III,IV. osztály/ és ivadék, valamint az anyák. A medencéket a tenyésztőtavakhoz hasonlóan halásszák le. A vizet itt is fokozatosan leeresztik, a halakat kerítőhálóval fogják ki.

Kihelyezés előtt hasvizkórság ellen oltják és mérlegelik a halakat. Fehértón ismét a gazdasági vasuton, az üzemegységekben teherautón, vagy vontatón szállítják a pontyokat. A pótkocsit vagy autót ponyvával bélelik ki, feltöltik vízzel s ebben viszik az állatokat. A gépkocsi motorja állandó szelőzést biztosít, egy-egy alkalommal nyáron 13 q -át, télen viszont 25 q-t is szállítanak.⁹

Szaporítás

Tavasszal az anyákat hypofízis oltással kezelik, így hamarabb ikráznak le, s az ivadék év végére jobban megerősödik. A gazdaság maga neveli a tenyészsanyagot, a szaporítás kinn a tavakban, természetes körülmények között történik. A szülőket törzsenként helyezik ki, egy törzs két nőstény és három him vagy három nőstény és 5 him. Az ivadékok év végére 10-20 dkg. súlyúak lesznek. Következő évben az u.n. nyugtás kö-

vetkésítik, többeként 1.500 db. halat helyeznek ki a tavakba, takarmányozással csökkenthető a felhízást megakadályozzák. Harmadik évben ezek az ivadékok adják a tenyészanyagot.

Halbetegségek és kártevők :

Legáltalánosabb betegség a hasvirkórság, amelyet a *Pseudomonas punctata* okoz. Ha a halak gyengék a szállítás, huzás szákolás stb. miatt, az ellenállóképességük csökken, könnyen fertőződnek. A kórokozónak speciális, tavanként különböző változatai vannak.

Az állomány kallódási %-a a kényaras pontynál 5 %, egynyarasnál 15 %. A pusztulás zömét a hasvirkórság okozza, kisebb %-ban játszanak közre más károsító tényezők. A hasvirkórság ellen oltással védekeznek, oltóanyag a CLOROCID. A szérumot a hasüregbe juttatják, az ivadék 1 cm^3 -t, a tenyészanyag 2 cm^3 -t kap. Az oltás injekcióstűvel, s legujabban modern oltópisztollyal történik.

Élősködők közül gyakori a halpióca / *Piscicola geometra*/ és a pontytetű / *Argulus fokiacus*/

Madarak közül a sirályok / *Laridae*/ és a szürkésgémek / *Ardea cinerea*/ okoznak jelentős kárt. Pl. 1959-ben a sirályok 800 q halat sebeztek meg a lehalászás ideje alatt, annyira, hogy az értékesítésük terén komoly nehézségek adódtak. A lecsapolt sekélyvizű tóban a madarak könnyen hozzáférnek a pontyokhoz, felemelni nem tudják a súlyos halakat, csak sebeket ejtenek rajtuk, ez nagyon lerontja piaci értéküket.

A tavak töltéseinek összefurkálásával komoly károkat okoznak a pészma-pöckök / *Fiber zibethicus*/, Néléz ellenük a védekezés.

A gazdaság műszaki felszerelése

A gazdaság területének növekedésével párhuzamosan fejlődött a műszaki felszerelés is. Ma 7 km hosszú gazdasági vasut van a gazdaság területén, ezen szállítják a halakat és az eleséget. A trágyázást trágyaszóró SACHS motorokkal, az etetést a nagyobb tavakban farmotoros csónakokkal végzik. A takarmányozásra szolgáló gabonát gabonafuvóval szállítják a raktárba, a felszedés zsákológéppel történik. A felesleges gyékényt és nádát két 190.

ESOX nádvágó kaszával aratják le. A gazdaság területén asztalos-, kovács-, és gépműhely van, a műhelyek korszerű felszerelésekkel ellátottak. Járműállománya jelentős : személy- és telergépkocsi, motorkerékpár, Zetor, Dumper 3 motoros lóré, vontató és pótkocsik. A motoros lórék mellett a gazdasági vasuton főleg lóvontatású fa- és vas szállítóutakban történik a halak szállítása. Erre a célra 8 ló és 2 öszvér áll a gazdaság rendelkezésére. Télen a tavak befagyását jégtelenítők akadályozzák meg. A készülékek szélkerékből és egy vízalatti lapátkerékből állnak. A tavakra helyezik őket, a szél által hajtott kerék forgatja a lapátkereket, ez a vizet hullámoztatja és így megakadályozza a befagyást. Jégtelenítóből 4 db. van a gazdaságban./ A befagyás azért veszélyes, mert oxigénhiány lép fel, amelyhez kénhidrogén képződés is járul, s emiatt a halak elpusztulnak/.

A gazdaság személyi állománya.

A gazdaság átlag 60 embert foglalkoztat. Új tavak építésekor ideiglenes munkára kubikosokat, kőműveseket stb. vesznek fel. A dolgozók átlagos keresete 920 Ft. havonta, ehhez prémium járul. Ezenkívül természetbeni juttatásokat is kapnak : illetményföldet, fejadagot és évi 370.- Ft értékben vásárolhatnak halat kedvezményes, nagykereskedelmi áron. Munkaruhát, gumicsizmát, gumikötényt szintén a gazdaság ad a dolgozóknak. A munkások és vezetők egy része a gazdaság területén lakik, az ő rendelkezésükre áll a rádióval és televízióval felszerelt kulturterem. Fürdő helyiség már van, korszerű munkásszállás most épül. Üzemi konyha nincs, de általános vélemény szerint nem is szükséges.

Összefoglalás.

A Szeged melletti Fehértó mezőgazdaságilag értéktelen, szikes terület, természetföldrajzi adottságai viszont alkalmassá tették halgazdaság létesítésére. Az ilyen irányú hasznosítást a tó egyenletlen vízellátása akadályozta, s csak 1932-ben Szeged környékének belvizrendezése során oldódott meg az a probléma. Ekkor épült a gazdaság, terü-

lete 910 kh volt. Az első év termelése 1.000 q, a továbbiakban 1.800-2.500 q halat termelt évente – pontos adatok az 1934-49 évekre vonatkozóan nem állnak rendelkezésemre.

1949-ben az állam vette át a gazdaság kezelését Szeged várostól. Területe 1.440 kh-ra bővült, 1960-ban újabb 860 kh területet csatoltak hozzá. A termelés fokozatosan emelkedett 1959-ben 7.200 q volt. Ebből 5.000 q került piacra, 20 %-ban exportra. A tervbevett bővítések után a gazdaság első lesz területileg és termelés terén is az országban.

Vizét részben a belvizekből, részben a Tiszából szerzi be az Algyői- ill. Majsai-főcsatornán keresztül. Felesleges vizét a Fehértői-csatorna és a Matyér vezetik le a Tiszába. A gazdaságban főleg pontyot, kisebb mennyiségben harcsát, süllőt és compót tenyésztenek. A halakat télen telettőmedencében raktározzák. A tavakba tavasszal kerülnek ki, itt májustól szeptemberig etetik az állatokat. Októberben történik a lehalászás, októbertől májusig a szállítás.

A gazdaság műszaki felszerelése korszerű, egyre fejlődik. Átlag 60 embert foglalkoztat.

Az élen álló szakemberek jó munkáját bizonyítják az eddigi szép eredmények, a termelés növekedése a termelt halak kiváló minősége. A bővítések után első lesz az országban, vezető helyet foglal el ugy az exportban, mint a belföldi ellátásban.

Irodalom :

1. Beretzk Péter : A szegedi fehértői rezervátum madármozgalma 1958-ban. Term. Tud. Közöny 1959. nov. II. sz.
2. Hankó Béla : Hal és halgazdaság 1928.
3. Herke Sándor : A szegedi Fehértő talajviszonyai. Sajó-Trummer : A magyar szikesek Bp. 1934. 145-165 oldal.
4. Irmédi Molnár Béla : A szegedi Fehértő 1929.
5. Magyar Városok Monográfiája. Szeged 1927.
6. Szegedi ponty külföldön. Népszava 1959. nov. II.
7. Németh Endre : A tógazdaság mint szikjavítás. Sajó-Trummer : A magyar szikesek. Bp. 1934. 266-299 old.
8. Miháltz István : egyetemi tanár szóbeli közlése alapján irtam a tó kialakulása elméletét.
9. Tasnádi Róbert, a gazdaság üzemegység vezetője az adatokat és a tenyésztési eljárásokat közölte velem.

SZENTES MUNKAERŐGAZDÁLKODÁSA

Koczás Magdolna és Horváth Aranka

biológia-földrajz szakos hallgatók

FÖLDRAJZI INTÉZET

A Szegedi Tudományegyetem Földrajzi Intézetének Délkelet-Alföld kutatási munkálataiban feladatul kaptuk Szentes város munkaerőviszonyainak feldolgozását. Feladatunk elvégzésének úgy tudtuk eleget tenni, hogy helyszíni vizsgálatokat végeztünk. Ennek a munkának az elvégzéséhez nagy segítséget nyújtott a Szentes Városi Tanács Munkaerő Osztálya, valamint a Szentesi MÁV kirendeltség. Jórészt az általuk nyilvánított és rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján mértük fel a város munkaerőgazdálkodásának kérdéseit.

I. A munkaerőviszonyok általános áttekintése

A Városi Tanács Munkaügyi Osztályának 1959 májusában végzett felmérések szerint Szentes lakóinak száma 32509 fő. Ebből 15236 munkaképes /18-60 év között/ 6977 férfi és 8259 nő.

E statisztikai felmérésből látható, hogy Szentes város összlakosságának csak közel fele végez aktív munkát, de egyben az is világosan tükröződik, hogy a munkaképesek nemek szerinti megoszlása kedvezőtlen, hiszen igen magas a nők száma. Ugyanis a nők munkába állítása sokkal nehezebb, mint a férfiaké, különösen akkor, ha a munkaterületek városon kívül helyezkednek el. A város jelenleg a munkaképesek közül csak 6122 főt tud foglalkoztatni. Ez a lélekszám maximálisan kitölti Szentes város jelenlegi munkaerő felvevő képességét. Legnagyobb részük a következő nagyobb üzemekben, vállalatokban van foglalkoztatva : 730 a

Pankotai Állami Gazdaságban, 591 a Vízmuveknél, 416 a Közkórháznál, 361 a Sertésenyésztő Vállalatnál, 326 a Kiskernél, 252 a Vendéglátó iparnál. A két Téglyagyár viszonylag kevés embernek ad munkalehetőséget, mindössze 162 főnek.

A dolgozó lakosság megoszlását az 1959-es, valamint az 1960 februári nyilvántartás alapján dolgoztuk fel. A kettős nyilvántartás áttekintését azért találjuk szükségesnek, mert időközben erősen megváltozott a mezőgazdaság profilja, azaz a kollektivizálás igen intenzíven módosította a mezőgazdaság helyzetét.

1959-ben Szentesen 9 termelőszövetkezet működött, 9655 kh. földön 786 fővel, míg 1960 februárjában már 14-re növekedett számuk. Földterületük 17885 kh., a tagok száma 1940-re nőtt. Így a fejlődés igen rövid idő alatt megváltoztatta a mezőgazdaság képét, ugyanis a földterület 54 %-a, a földművesek 40,5 %-a vált a szocialista mezőgazdaság építőjévé, ami az 1959 évi TSZ-ek földterületének kétszeresét a tagok számának is közel kétszeresét jelentik.

A földterület és a tagok megoszlása TSZ-ek szerint a következő:

TSZ neve	Tagok száma	Földterület.
Felszabadulás	345	4454 kh
Vörös Csillag	119	1432 »
Uj Élet	85	1012 »
Alkotmány	174	1788 »
Rákoczi	136	932 »
Népszabadság	24	322 »
Uj Barázda	230	2500 »
Kossuth	119	1037 »
Ezüstkalász	187	1123 »
Árpád	271	1345 »
Buzavirág	75	473 »
Vihars arok	55	327 »
Atila	65	353 »
Összesen :	1940 tag	17885 kh.

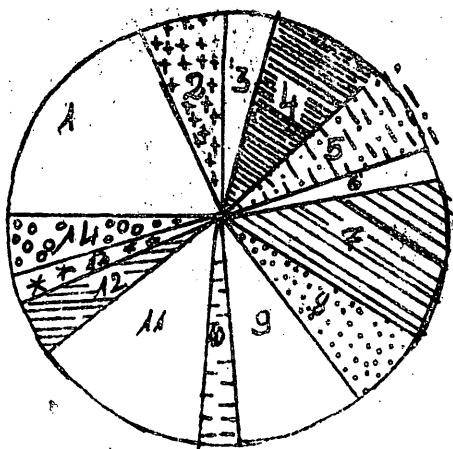
/Lásd a 4. és 5. old. levő ábrákat./

Tagok %-os eloszlása TSZ-enként.

Jelmagyarázat.

1. Felszabadulás /17.7 %/
2. Vörös Csillag / 6.1 %/
3. Új Élet /4.4 % /
4. Alkotmány /9 %/
5. Rákoczi / 6.7 %/

6. Népszabadság /12 %/
7. Új Barázda /11.8 %/
8. Kossuth / 61 %/
9. Ezüstkalász /9.6 %/
10. Aranykalász / 2.3 %/
11. Árpád /14 % /
12. Buzavirág /3.8 %/
13. Viharsarok /2.3 %/
14. Attila /3.3 %/

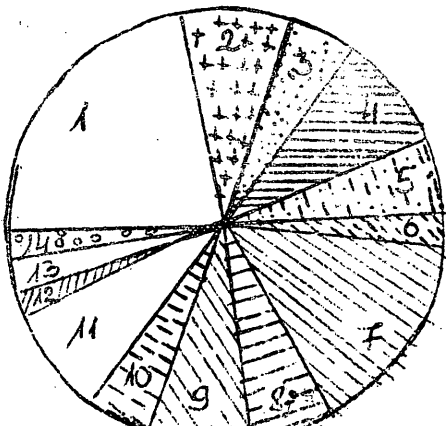

Földterület %-os eloszlása TSZ-enként.

Jelmagyarázat.

1. Felszabadulás /24.9%/
2. Vörös Csillag / 8%/
3. Új Élet / 5.9 %/
4. Alkotmány /9.9 %/
5. Rákoczi / 5.2 %/
6. Népszabadság /1.8%/
7. Új Barázda / 13.9%/

8. Kossuth / 5.8%/
9. Ezüstkalász /6.3 %/
10. Aranykalász /4.4%/
11. Árpád / 5 %/
12. Viharsarok /1.6 %/
13. Buzavirág /2.5 %/
14. Attila / 1.9 %/

Ha pontosabban megvizsgáljuk a termelészövetkezetek munkaerőviszonyait, azaz megnézzük a földterület és a tagok arányait azt tapasztaljuk, hogy az egyes TSZ-ek több munkást is tudnának alkalmazni.

Ismeretes, hogy a szocialista mezőgazdaság keretei között egy munkaerőre kb. 10 kh. földterület jut kielégítő gépesítés mellett, jelenleg azonban Szentesen ezzel a kielégítő gépesítéssel még nem számolhatunk. E-mellett ha figyelembe vesszük, hogy a Felszabadulás, a Vörös Csillag, az Új Élet, a Népszabadság és az Aranykalász term. szövetben 13,14, sőt 15 hold is esik egy emberre, akkor hozzávetőlegesen is legalább 200 ember foglalkoztatását lehetne biztosítani termelészövetkezetekben, különös tekintettel arra, hogy ezek a term. szövetkezetek jelenleg is, de a jövőben még inkább a munkaigényes kertészeti kultúra kiterjesztésével foglalkoznak. A szocialista szektor / Állami Gazdaság, Tangazdaság/ tulajdonában 9839 hold földterület van.

Egyéni termeléssel 1959-ben 3727-en foglalkoztak, az általuk megművelt terület 18590 kh. volt, 1960 februárjában pedig 2563 fő 10266 kh-on.

A városban működő kisiparosok, kiskereskedők és ezek alkalmazottjainak száma 1959-ben 454 fő, 1960-ban 394 fő. Foglalkozás szerinti megoszlásuk igen változatos.

Képesítéshez nem kötött szabad iparral foglalkozók száma /seprőkötők stb./ 1959-ben 88, 1960-ban 86 fő.

A városból az ország legkülönbözőbb részeire 2250-n járnak dolgozni, ezek közül viszont csak 1147 az aki vasuton közlekedik.

Szentés kereső lakosságának munkahelye szerinti megoszlása tehát a következő :

A városi intézményekben dolgozik :	6122 fő
TSZ tag	1940 »
Egyéni termelő	2573 »
Kisiparos, kiskereskedő és alkalmazott :	431 »
Képesítéshez nem kötött szabad iparos	86 »
Vidékre vonaton járó dolgozók /ingázók	1147 »
Különbféle járműveken vidékre járó dolgozók	1103 »

Összesen : 13402 fő.

Az összes kereső lakosság számából v

15236 fő-ből

levonjuk a fenti táblázat adatait a

13402 fő-t

akkor

1834 fő az

aki munkaerőtartalékot jelent, vagyis akiről nem lehet megállapítani, hogy jelenleg hol dolgoznak, vagy dolgoznak-e egyáltalán.

A Tanács Munkaügyi Osztályától kapott felvilágosítás szerint ezek azok, akiről mint időszakos munkanélküliekről lehet beszélni, legtöbbjük a nyár folyamán a mezőgazdaságban alkalmi munkát vállal, de egész évre kiterjedő munkaviszonyuk nincsen.

II. A vidékre járó munkavállalók helyzete

Szentes város munkaerő megoszlásában, mint azt a legtöbb alföldi mezővárounk esetében tapasztalhatjuk, hasonlóképpen nagy azoknak a száma, akik szülővárosukban a létfenntartásukhoz szükséges munkafeltételeket nem találják meg, ezért arra kényszerülnek, hogy naponta, hetente a várostól kisebb-nagyobb távolságra levő ipari, vagy mezőgazdasági központokban keressenek munkát. Ezek száma elég nagy, a Szentesi vasútállomás statisztikai adatai szerint 1147 fő. Ezen kívül még jelentős azoknak a száma is, akik a megye közeli helyeire /falvakba stb./ különféle járműveket vesznek igénybe, hogy munkahelyükre jussanak. Számuk mintegy 1103 fő, ami alig marad el a vasuti ingázók mögött.

Mint említettük a vidékre járó napi, heti és havi ingázók az ország legkülönbözőbb helyeire járnak dolgozni./104 helyre/.

Az ingázók száma azért ilyen nagy, mert jelenleg a város még nem tud számukra munkalehetőséget biztosítani.

Az ingázók egyik része /kb. 4.4 %-a az az 475 fő/ azok, akik Csongrád megye területén találtak munkahelyet s így naponta ingáznak, százalékos arányukat a térképen mutatjuk be. /Lásd 3. ábrát./

Ezek többsége a megye nagyobb városaiban dolgozik. Csongrádra 115 fő, Hódmezővásárhelyre 97 fő, Fábiansebestyénre 95 fő jár amit a térkép is jól szemléltet. E városokat Nagytóke, Mindszent, Szegvár, stb. követi.

Csongrádot külön ki kell emelnünk; miután ingázóink mintegy 23 %-a

itt helyezkedik el, a Butorgyárban és az építkezéseknél. Meglepő ez azért, mert Csongrád maga is tekintélyes munkaerőtartalékkal rendelkezik. Második helyen Hódmezővásárhelyt kell említeni, valamint Fábiansebestyént, ahol a napi ingázók 19,5 %-a, illetve 11,8 %-a helyezkedik el.

A Hódmezővásárhelyen dolgozók túlnyomórészt munkások, főleg az építőiparban, gépjavitó vállalatnál, vágóhidnál, mérleggyárban, Közuti vállalatnál helyezkednek el. Fábiansebestyén szintén építőiparban és gépállomáson, KTSZ-ben foglalkoztatják az ingázókat. A napi ingázók közül a fennmaradt 45,7 % a térképen feltüntetett helyeken dolgozik és foglalkozásukra nézve az ipar és a mezőgazdaság különböző ágaiban foglalnak helyet. Így az építőiparban, közuti vállalatoknál, gépállomásokon, állami gazdaságokban, gyárakban stb.

Az ingázók másik részét 58,6 %-át azaz 672 főt a heti, havi ingázók és az 50 %-os kedvezményrel utazók teszik ki. Sok esetben nagy távolságokra, több száz kilométert kell utazniuk a munkahelyig, mint ezt térképen is láthatjuk. /Miskolc, Eger, Esztergom, Oroszlány, stb./

A heti és havi ingázók legnagyobb része ipari munkás 279 fő, /42,8 %, kubikos 188 fő, /28,8 %/, alkalmazott 112 fő, /17,2 %/ és bányász 21 fő.

Összegezve :

ipari munkás	386 fő
kubikos	231 fő
TSZ, Állami Gazdaság, Gépállomás	106 fő
Építőipar	89 fő
Erdőgazdaság	24 fő
Értelmiségi	51 fő
Alkalmazott, /adminisztrátor, takarító, vendéglátó, tűzoltó, nádvágo, stb./	239 fő
bányász	<u>21 fő</u>

Összesen : 1147 fő, a többi

azaz 1103 fő nem vasuton, hanem különböző járműveken jár dolgozni.

3. Ábra.

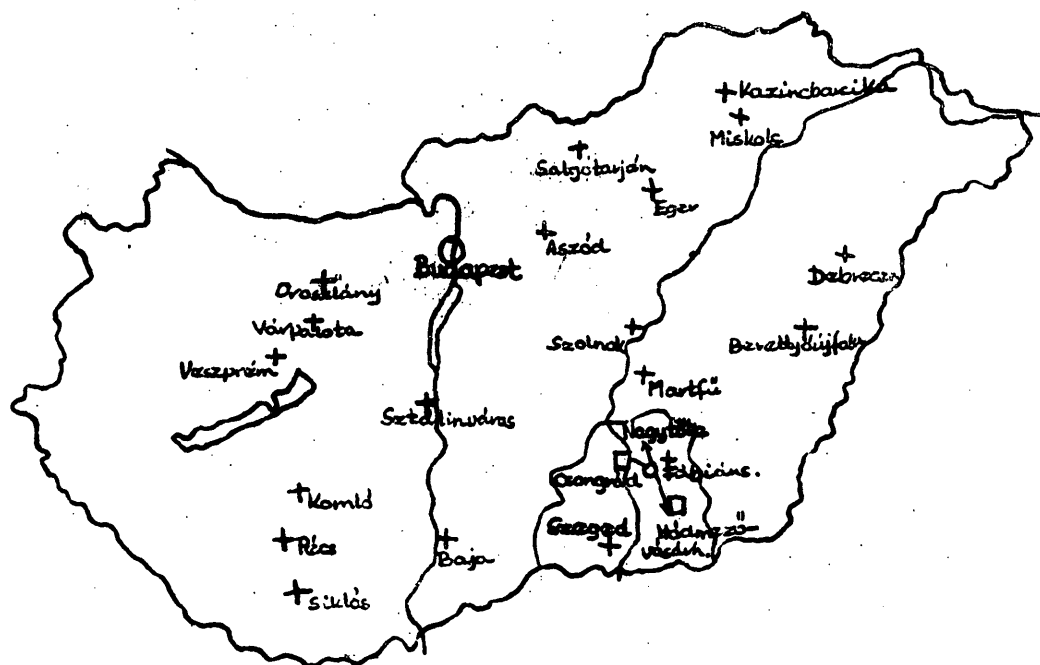
Napi, heti és havi ingázók.

Napi ingázók :

Csongrád : 23 %

Hódmezővásárhely : 10.5 %

Fabiánsobstyén : 11.8 %

Össz. Ingázók :

1 %-5 %-ig : +

5 %-tól 10 %-ig

10 %-25 %-ig : 0

III. A munkaerőviszonyok fejlődésének lehetőségei

Az I. fejezetben igyekeztünk áttekintést adni a város munkaerőviszonyairól. Megállapítottuk, hogy 1834 tő az akiről nem lehet megállapítani, hogy dolgoznak-e, és ha igen akkor hol ? Számuk viszonylag nagy. Vizsgálataink szerint ez fiatalokból, nőkből adódik, idesorolva a nagyszámú cigányságot is.

Komoly probléma többek között az, hogy az általános iskolákban 25 %-ot tesz ki azoknak a száma, akik már a nyolc osztály elvégzése előtt lemorzsolódnak, viszont az általános iskola elvégzése nélkül ipari tanulóknak nem vesznek fel senkit, így ezek állandóan munkalehetőséget keresnek.

és a Tanács Művelődésügyi Osztályának segítségét kéri, ahol orvoslást nem tudnak nekik nyújtani, mivel Szentesnek számottevő ipari üzem egyáltalán nincs. Ezek a fiatalok, sőt az érettségizettek 50 %-a is kénytelen szüleikre támaszkodni. Közülük sokan alkalmi munkából élnek. Számuk egyre jelentősebb mértékben növeli a munkaerőtartaléket. A rendszeres munka hiánya komoly hatással van a fiatalok magatartására, erkölcsére, többnyire ezen fiataloknál hiányzik a munkamorál, ami a társadalommal szembeni magatartásukban is pótolni valót hagy maga után.

Fontos megoldásra váró problémát okoz a női munkaerő kérdése. Igen sok azoknak a nőknek a száma (kb. 850 fő), akik szociális körülményeik folytán keresetre szorulnak, de családi és egészségi okokból a várostól nagyobb távolságra levő mezőgazdasági üzemekben nem tudnak munkát vállalni.

Télen természetesen még rosszabb a helyzet, mert az időszakos mezőgazdasági munkák is szünetelnek.

A város területén élő cigányok munkához való viszonya nagyon rossz. A mezőgazdaságban nem akarnak elhelyezkedni, sőt hosszabb ideig sehol nem dolgoznak. Egyre több ugyan közöttük a jóra való ember.

Az aránylag nagy számú munkaerőtartalék csökkentése érdekében egyik fő megoldási forma a mezőgazdaság szocialista átszervezése. Ugyanis a mezőgazdaságban még számos embert tudnának foglalkoztatni. Az általános áttekintésben már említettük, hogy a termelőszövetkezetekben munkaerőhiány van, s különösen növekszik ez akkor, ha a bolgár kertészeteket még nagyobb mértékben fejlesztik, melyhez a természeti adottságok és egyéb feltételek adva vannak, a jó minőségű talaj, a kitűnő öntözési lehetőségeket nyújt a város területét behálózó három ér, és a Kurca-Tisza.

A mezőgazdaság fejlesztésével párhuzamosan szükséges volna a város területén olyan ipari létesítmény, amely a környéken megtermelt óriási mennyiségű zöldséget, vagy a TSZ-ekben, Állami Gazdaságokban felnevelt állatokat feldolgozná, esetleg más terményekkel együtt. Létesíteni lehetne fűzfabutorgyárat, vagy konzervgyárat, esetleg baromfifeldolgozó, tollfeldolgozó

üzemeket, sörgyárat, stb.

Ezáltal elkerülhetővé válna az is, hogy az itt termelt mezőgazdasági termékeket, a meghízalt állatokat, magas költséggel az ország távolos vidékére /Budapest, Kalocsa/ szállítsák, és lehetővé tennék az ingázók számának csökkentését is.

Csakis így lehetne a Szentesen évek óta tartó, főként a fiatalok és nők körében állandó munkakeresését orvosolni, egyben az ipari üzemek létesítésével meggyorsítanánk az Alföld szocialista fejlődését is.

Összefoglalás :

Szentes város lakosságának körülbelül a fele munkaképes. Jelentős számban dolgoznak a mezőgazdaság területén (TSZ-ben és Állami Gazdaságban), valamint a helyben levő üzemekben, gyárakban.

A közeli városokba is járnak dolgozni napi, heti és havi ingázók. Számuk viszonylag magas.

A város ipari és mezőgazdasági továbbfejlesztése, (ipari üzemek létesítése) tenné lehetővé, hogy a dolgozók túlnyomó része a helyben létesített üzemekben kapna munkaalkalmat.

Irodalom :

Eördegh Béla : Adatok Debrecen város munkaerőgazdálkodásához. Ingavándorforgalom.